

FRIVILLIGRAPPORTEN 2016 - 2018

Tal om det frivillige Danmark

ANALYSE AF BEFOLKNINGENS FRIVILLIGE ENGAGEMENT

En af tre undersøgelser af
frivilligheden i Danmark

CENTER FOR
FRIVILLIGT
SOCIALT ARBEJDE

Om undersøgelsen

Befolkningens frivillige engagement er en af tre delundersøgelser, som udgør Frivilligrapporten 2016-2018.

Frivilligrapporten har siden 2010 løbende monitoreret frivilligheden med særligt fokus på velfærdsområdet, dvs. social- og sundhedsområdet samt det humanitære, almennyttige arbejde.

Udover befolkningsundersøgelsen består Frivilligrapporten af en kommuneundersøgelse og en foreningsundersøgelse.

Center for Frivilligt Socialt Arbejde udgiver løbende analyser om tendenser på baggrund af disse tre undersøgelser. Frivilligrapporten er finansieret af Frivilligpakken under Børne- og Socialministeriet.

TAL OM DET FRIVILLIGE DANMARK – ANALYSE AF BEFOLKNINGENS FRIVILLIGE ENGAGEMENT

En del af Frivilligrapporten 2016 - 2018

Af Mette Hjære & Helene Elisabeth Dam Jørgensen

August, 2017

Center for Frivilligt Socialt Arbejde
Albanigade 54 E, 1. sal
5000 Odense C
T: 66 14 60 61
M: info@frivillighed.dk
W: frivillighed.dk

Center for Frivilligt Socialt Arbejdes publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

Indhold

Danskernes frivillige arbejde	4
Køn og frivillighed	4
Alder og frivillighed.....	6
Geografi og frivillighed	6
Beskæftigelse og frivillighed	7
Motivation og frivillighed	8
Frivillighed på hvilke områder?	10
Frivilliges tilknytning og medlemskab	11
Det frivillige arbejdes timer, form og opgaver	13
Lidt om de ikke-frivillige	15
Litteratur.....	19

Denne rapport præsenterer de første tal fra Frivilligrapportens seneste dataindsamling om befolkningens frivillige arbejde.

Undersøgelsen er udarbejdet af Center for Frivilligt Socialt Arbejde, og dataindsamlingen er foretaget af Epinion i marts 2017. Datagrundlaget er på i alt 6.439 observationer og er et repræsentativt udsnit af danskere i alderen 16-94 år. For nærmere beskrivelse, se særskilt metodebilag.

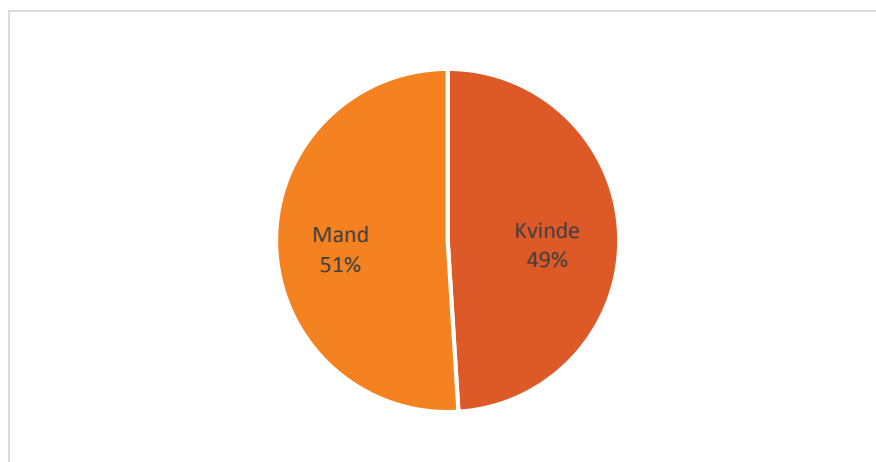
Danskernes frivillige arbejde

40 pct. af den danske befolkning har i marts 2017 deltaget i frivilligt arbejde inden for de seneste 12 måneder. Om end det er fem procent lavere end i 2014, er det stadig på samme niveau, og inden for de statistiske udsving, der kan forventes at være i surveys. Inkluderer vi dem, der tidligere har været frivillig, når vi op på 65 pct. Set i det lys er det således kun en mindre del af den danske befolkning, der *aldrig* har engageret sig i frivilligt arbejde.

Køn og frivillighed

Der er næsten ingen forskel på andelen af kvinder og mænd, som har udført frivilligt arbejde inden for det seneste år. Ser vi således på alle frivillige, er 49 pct. af dem kvinder, mens 51 pct. er mænd¹.

Figur 1. Personer, der har udført frivilligt arbejde det seneste år fordelt på køn. Procent.

N = 2.552

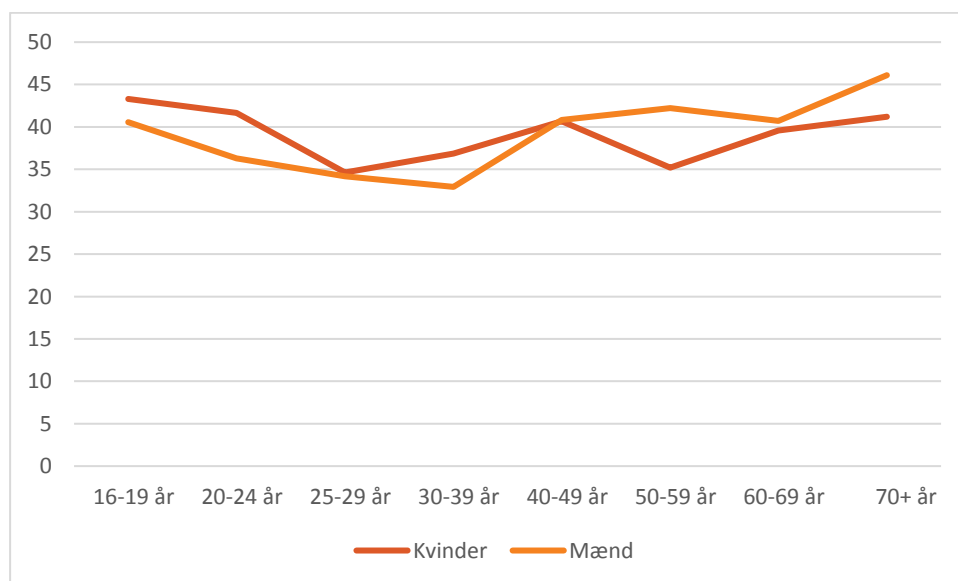
¹ 0,1 pct. har svaret 'Andet' til deres køn.

Tidligere var overvægten af mænd i det frivillige arbejde noget større, men over årene er der sket en udligning mellem mænd og kvinder (Center for Frivilligt Socialt Arbejde, 2015). Der er dog stadig forskel på, hvor kvinder og mænd engagerer sig mest. I det sociale arbejde er der således flest kvinder, og på idrætsområdet er mændene stadig i overtal. Eksempelvis har 26 pct. af de kvinder, som har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder, været frivillige på det sociale/humanitære område og på velfærdsområdet, mens det samme gælder for 19 pct. af de mandlige frivillige.

På sundhedsområdet er tendensen den samme: Mens 16 pct. af de kvindelige frivillige er aktive på sundheds-, sygdoms- og forebyggelsesområdet, gør det sig gældende for 10 pct. af mændene. På idrætsområdet har 21 pct. af de frivillige kvinder været aktive, mens 31 pct. af de mandlige frivillige har udført frivilligt arbejde på idrætsområdet de seneste 12 måneder.

Forskellen på mænds og kvinders frivillige engagement afhænger dog også af alderen. Således ser vi, at kvinder er i overtal blandt unge frivillige i aldersgruppen mellem 16 og 40 år (dog med undtagelse af de 25-29 årige, hvor mænd og kvinder ligger på samme niveau), hvorimod mændene oftere end kvinderne er frivillige, når de har passeret 40 års alderen. Denne tendens har længe været gældende (Fridberg og Henriksen, 2014:47).

Figur 2. Personer, der har udført frivilligt arbejde det seneste år fordelt på alder og køn. Procent.

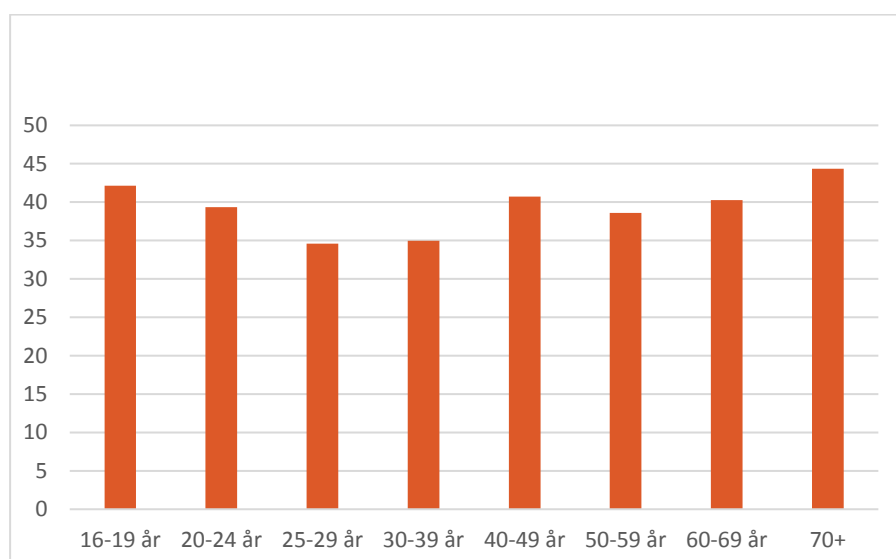

N= 2.550

Alder og frivillighed

De frivillige er i gennemsnit 49 år. Der er imidlertid relativt store forskelle på, hvor mange der er frivillige inden for de forskellige aldersgrupper, som strækker sig fra 16 til 94 år. Teenagere og seniorer over 70 år tegner sig for den største andel af de frivillige med hhv. 42 og 44 pct. Den laveste frivilligandel finder vi blandt de 25-29 årige samt de 30-39 årige. Igennem mange år har det været de 30-49 årige, der ifølge frivilligundersøgelserne hyppigst var frivillige, men børnefamilierne ser nu ud til at blive overhalet af bedsteforældrene i deres frivillige engagement.

Figur 3. Personer, som har udført frivilligt arbejde det seneste år fordelt på alder. Procent.

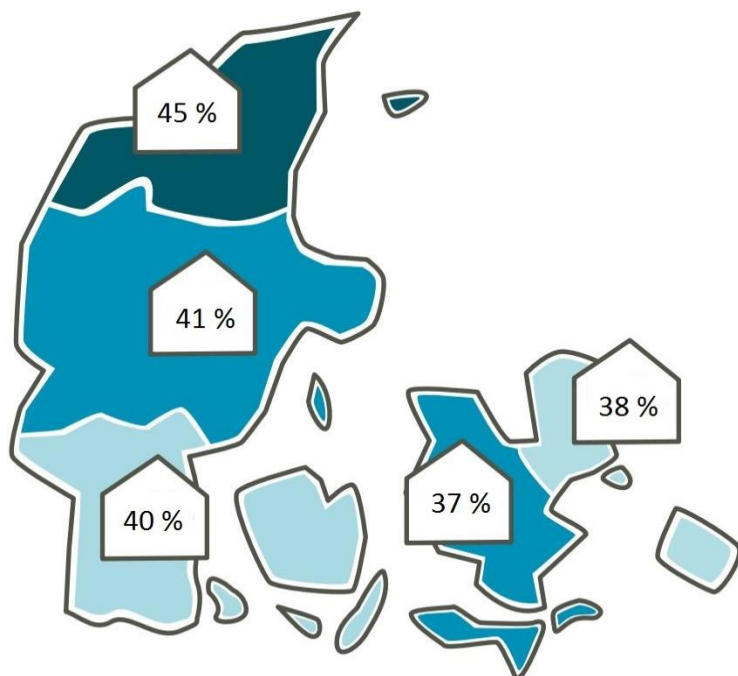

$N = 2.552$

Geografi og frivillighed

Når man betragter frivillighedens fordeling i Danmark, er der lidt forskelle mellem de forskellige regioner. Region Nordjylland er således topscorer med en andel på 45 pct. frivillige, mens Region Sjælland ligger lavest med 37 pct. Lands gennemsnittet er som omtalt 40 pct.

Figur 4. Personer, der har udført frivilligt arbejde det seneste år fordelt efter region. Procent.

N = 6.439

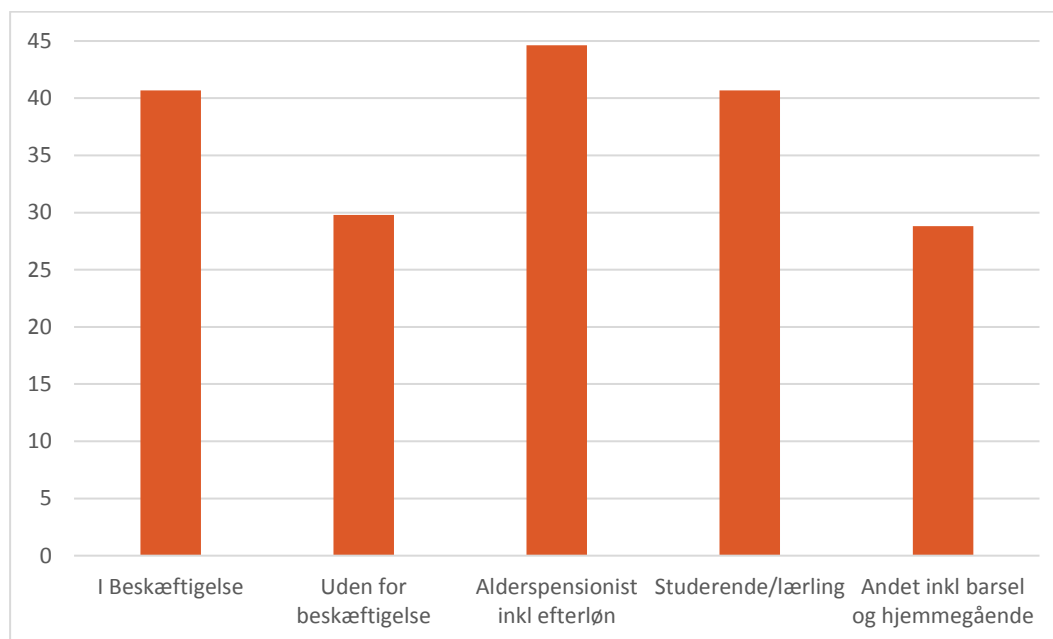
Beskæftigelse og frivillighed

I vores afdækning af frivilligheden, ser vi også på, hvilken beskæftigelsesbaggrund frivillige har. I analysen skelner vi mellem følgende forskellige kategorier:

- I beskæftigelse (selvstændige, funktionærer, ufaglærte, faglærte og flexjobbere)
- Uden for beskæftigelse (langvarigt syge, arbejdssøgende på dagpenge eller kontanthjælp samt førtidspensionister)
- Alderspensionister/efterlønnere
- Studerende/lærlinge
- 'Andet', herunder personer på barselsorlov og hjemmegående.

Alderspensionister, herunder efterlønsmodtagere, er den gruppe, der har den største andel af frivillige – næsten halvdelen (45 pct.) har således været frivillige inden for det seneste år. De næststørste frivilligandele findes blandt studerende og lærlinge samt blandt personer i beskæftigelse. Begge grupper har en frivilligandel på 41 pct.

Figur 5. Personer, som har udført frivilligt arbejde det seneste år fordelt på beskæftigelse. Procent.

N=6.439

Hvis vi ser bort fra gruppen 'andet', er det mennesker, som er uden beskæftigelse, der i mindst omfang udfører frivilligt arbejde. For denne gruppe som helhed er det knap hver tredje (30 pct.), der er frivillig. Der er dog væsentlige forskelle inden for gruppen, der består af langvarigt syge, arbejdssøgende på dagpenge eller kontanthjælp samt førtidspensionister. Fx er det mere end hver tredje af de arbejdssøgende på henholdsvis kontanthjælp og dagpenge, der er frivillig (hhv. 36 pct. og 35 pct.), mens under hver femte (18 pct.) af de langvarigt syge er engageret i frivilligt arbejde.

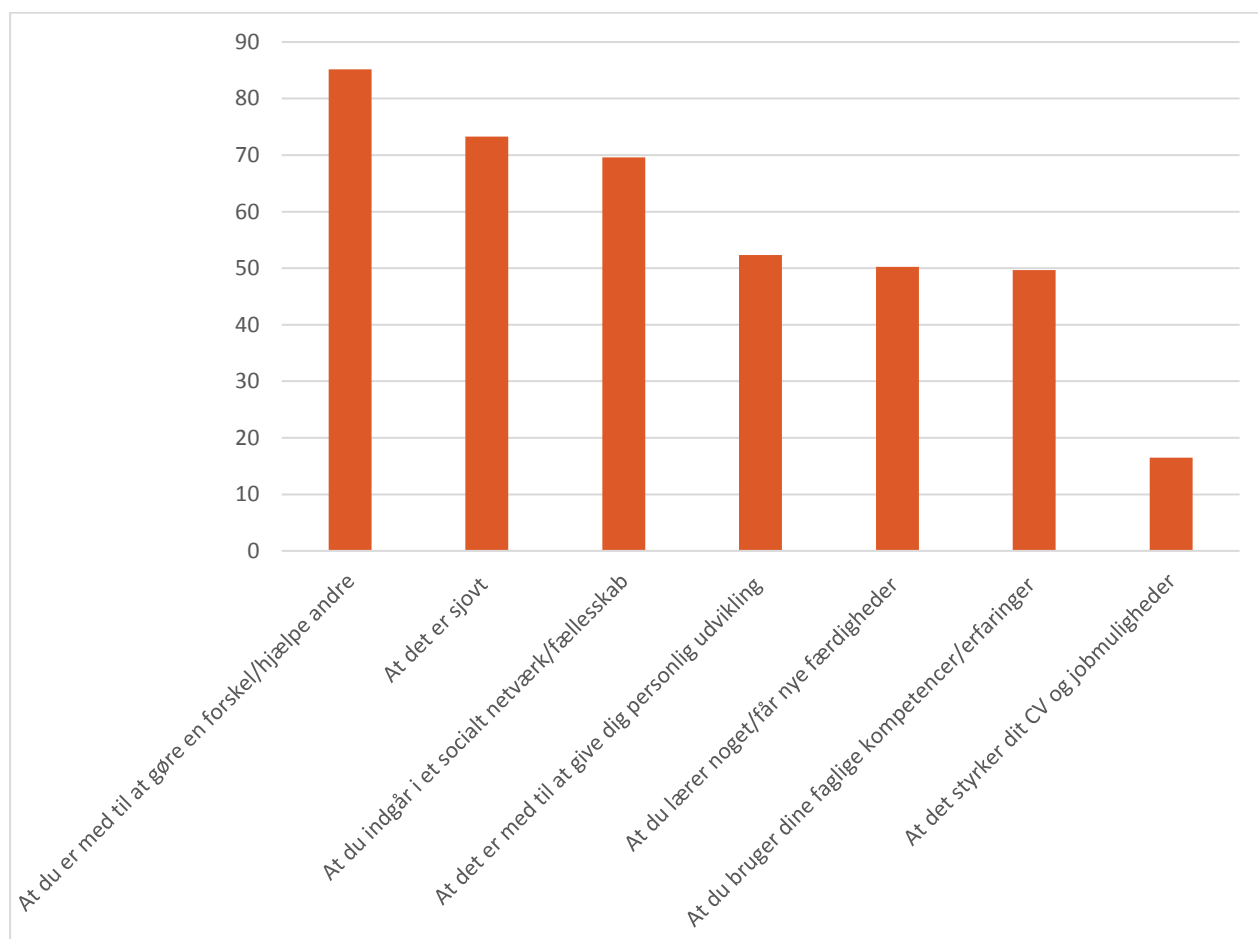
Motivation og frivillighed

Som talrige undersøgelser igennem tiden har vist, er det at gøre en *forskel* gennem sit frivillige engagement motiverende for langt de fleste frivillige. For næsten alle frivillige (85 pct.) har det en stor eller meget stor betydning. At det frivillige arbejde også skal være *sjovt* og inden for *fællesskabets* rammer, er endvidere meget betydningsfuldt for knap tre ud af hver fjerde af de frivillige (hhv. 73 og 70 pct.).

Blandt alle frivillige er CV'et dét, der har mindst betydning for motivationen for at være frivillig – angivet af knap hver femte (17 pct.). Alder spiller imidlertid kraftigt ind her:

Blandt de unge 16 – 29-årige og særligt de unge mellem 20 og 24 år er CV'et meget betydningsfuldt for omkring fire ud af 10. For de ældre frivillige er CV'et ikke aktuelt.

Figur 6. "Hvad motiverer dig i det frivillige arbejde?" Andel, der har svaret 'meget stor' eller 'stor' betydning. Procent.

N = 4.141

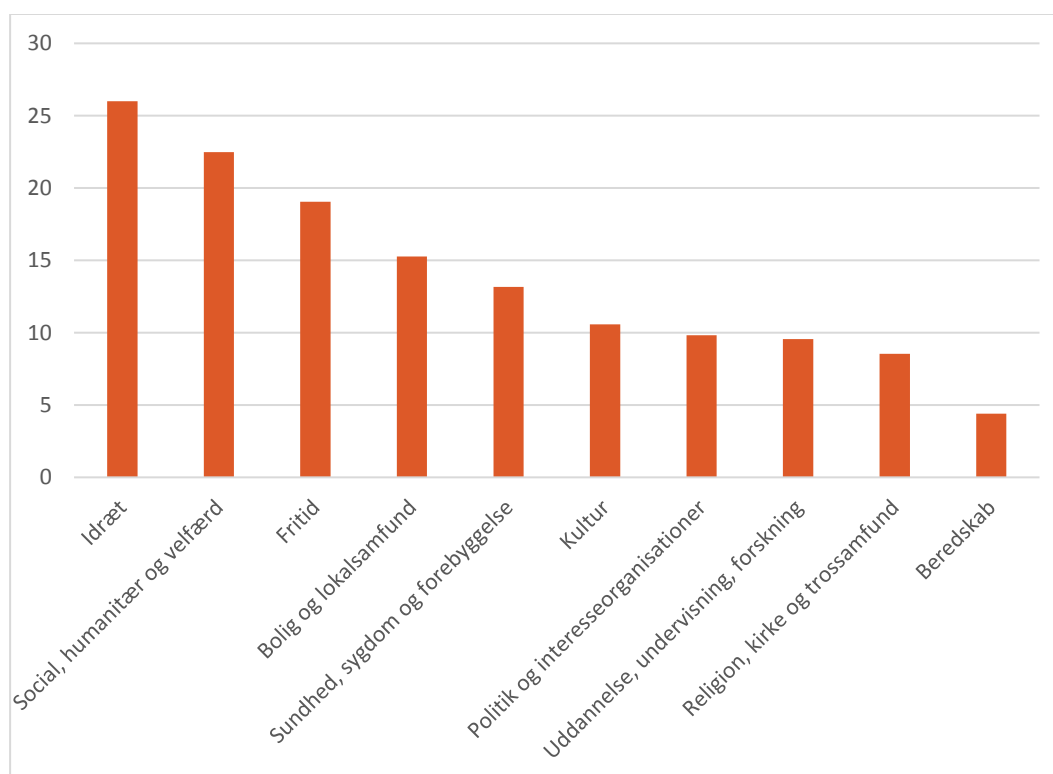
Meget af det, der motiverer de frivillige, er også det, der bringer dem ind i det frivillige arbejde. De fleste frivillige i undersøgelsen angiver ønsket om at hjælpe andre og gøre en forskel, som den primære anledning deres frivillige engagement (47 pct.). Den gængse måde at blive frivillig på – ved at blive spurgt – har været aktuel for cirka hver tredje (34 pct.), mens næsten lige så mange engagerer sig frivilligt af interesse (32 pct.), eller fordi de gerne vil være en del af et fællesskab (32 pct.).

Frivillighed på hvilke områder?

Danskerne er især frivillige på idrætsområdet, hvilket også andre befolkningsundersøgelser har vist (Center for Frivilligt Socialt Arbejde, 2011, 2013, 2015; Fridberg og Henriksen, 2014). Idræt tegner sig i denne undersøgelse for 26 pct. af de frivillige.

Velfærdsområdet, her afgrænset til det sociale og humanitære arbejde, er det område som næstflest af de frivillige i vores undersøgelse er engageret indenfor. Blandt alle frivillige er det således 22 pct., der det seneste år har arbejdet frivilligt på velfærdsområdet. Sundhedsområdet har i vores tidligere frivilligrapporter været inkluderet i frivillige *sociale* område, men i dette års analyse har vi valgt at adskille de to områder. 13 pct. af de frivillige har angivet at være frivillig inden for sundhed, sygdom og forebyggelse. Samlet set har 34 pct. af de frivillige udført frivilligt arbejde på social- og/eller sundhedsområdet.

Figur 7. Frivillige fordelt på områder. Procent.

N = 2.552. Det var muligt at angive flere kategorier.

I undersøgelsen har vi spurgt deltagerne, om de er frivillige i flere sammenhænge. Det vil sige, om de er frivilligt engageret i flere forskellige foreninger, institutioner, digitale netværk, organisationer, uformelle grupperinger, virksomheder mv. Mere end hver tredje frivillig (35 pct.) fortæller, at de er frivillige i to eller flere sammenhænge, mens godt halvdelen (56 pct.) er frivillige i ét sted ($N = 2.552$). Dette er en tendens, vi også har set i vores tidligere undersøgelser. Selvom der altså ikke umiddelbart er flere danskere, der bliver frivillige, engagerer de frivillige sig til gengæld på mange platforme og i flere sammenhænge.

Frivilliges tilknytning og medlemskab

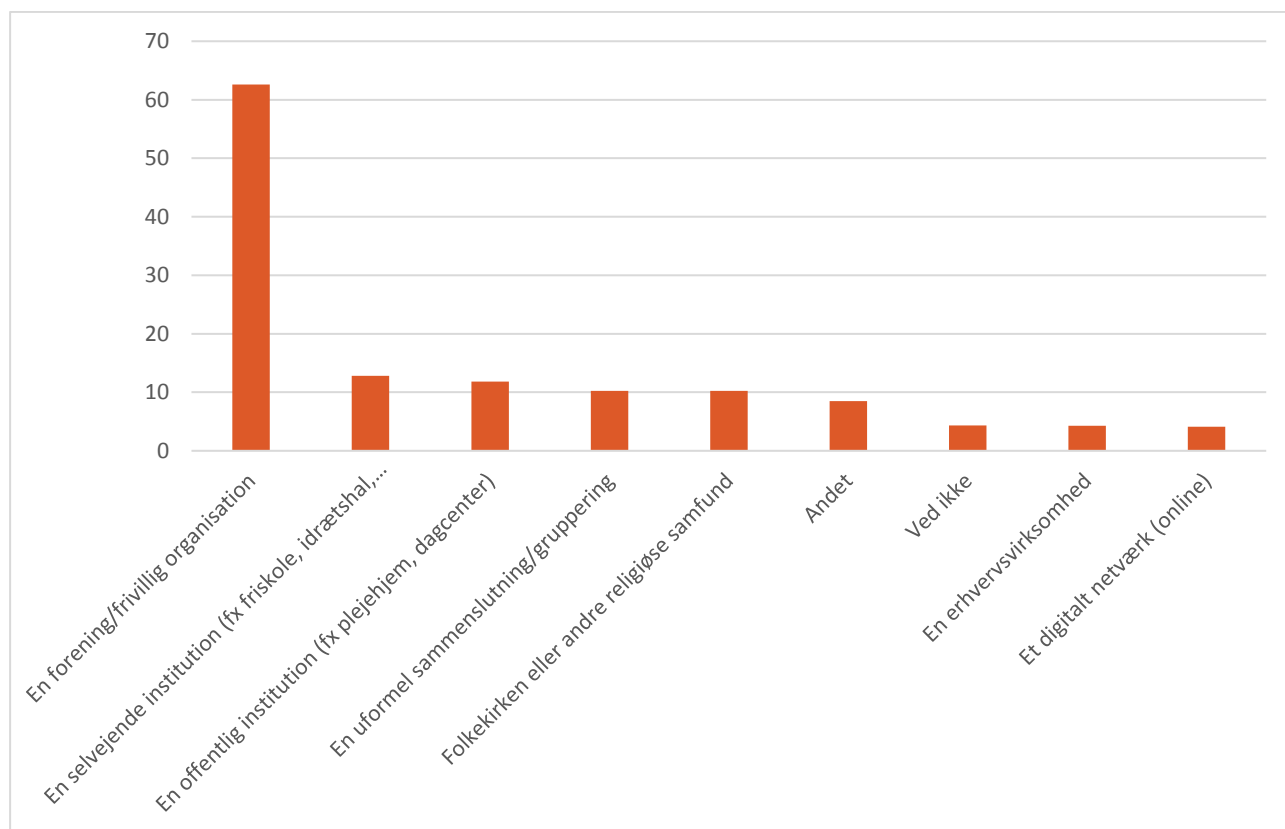
Langt det meste frivillige arbejde bliver udført i en forening eller frivillig organisation. Nærmere bestemt lægger 63 pct. af de frivillige kræfter i en organiseret foreningsammenhæng.

Selvom den kommunale frivillige fylder i velfærdsdebatten er offentlige institutioner som plejehjem, dagcentre og daginstitutioner langt fra de største aftagere af frivillige. I vores undersøgelse er det således godt hver tiende frivillige, der er engageret i offentligt regi. Der er dog forskel på områderne i dette spørgsmål. Både på det sociale område og inden for sundhedsområdet ligger andelen af frivillige i offentligt regi således på 34 pct., mens frivilligheden på det offentlige idrætsområde tegner sig for 18 pct.

Folkekirken og andre religiøse samfund er områder, hvor frivillige i stigende grad er aktive. I befolkningsundersøgelsen gennemført i regi af Netværk for forskning i civilsamfund og frivillighed (CiFri) var det i 2012 fire pct. af de frivillige, der var aktive inden for dette område (Fridberg og Henriksen, 2014:81). Vores tal for 2017 viser, at der er sket mere end en fordobling, således at det nu er 10 pct., der er frivillige inden for Folkekirken og andre religiøse samfund.

Som noget nyt har vi denne gang også undersøgt, hvor mange der er frivillige i mere uformelle sammenhænge (fx uden for foreningsregi). 10 pct. af de frivillige svarer i undersøgelsen, at de lægger deres engagement her.

Figur 8. Frivillig i forening, offentlig institution, digitalt netværk mv. Procent.

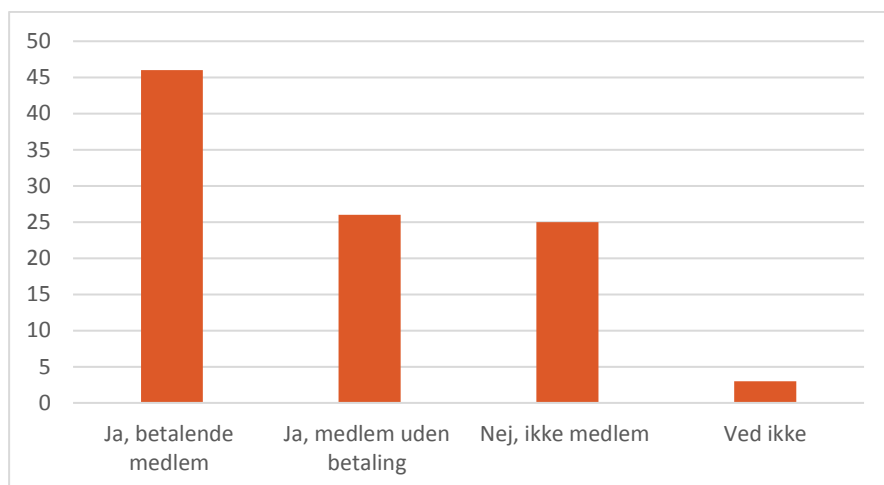

N=2.552

Medlemskab er en interessant indikator på frivilliges tilknytning til den organisation, institution, gruppering mv., hvor de engagerer sig. I vores undersøgelse er 46 pct. af de frivillige betalende medlemmer der, hvor de udfører deres frivillige arbejde, mens 26 pct. er medlemmer uden kontingentbetaling. 3 pct. ved ikke, om de er medlemmer. Den sidste fjerdedel (25 pct.) er ikke medlemmer der, hvor de er frivillige.

Blandt de frivillige er det således næsten tre ud af fire, der er medlemmer af den forening, organisering mv., hvor de arbejder frivilligt.

Figur 9. Medlemsorientering. Procent.

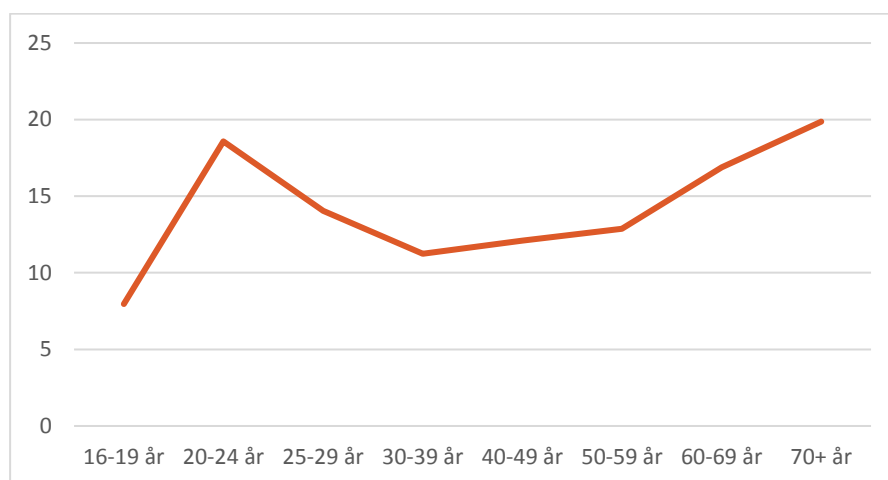
N = 2.552

Det frivillige arbejdes timer, form og opgaver

Frivillige bruger i gennemsnit 15 timer om måneden på deres frivillige engagement. Aldersmæssigt er de 20-24-årige og 70+ årige tilsyneladende mest flittige med hhv. 18,5 og 20 timers frivilligt arbejde om måneden. Teenagerne bruger færrest timer (cirka 8 timer den seneste måned).

Antallet af timer, den enkelte bruger på frivilligt arbejde, ser ud til at være faldet en smule over tid, når der sammenlignes med tidligere år. Det viser vores egne undersøgelser, og det viser andre befolkningsundersøgelser (Boje, 2017; Center for Frivilligt Socialt Arbejde, 2015; Fridberg og Henriksen, 2014).

Figur 10. Antal timers frivillighed den seneste måned. Gennemsnit fordelt på alder. Procent.

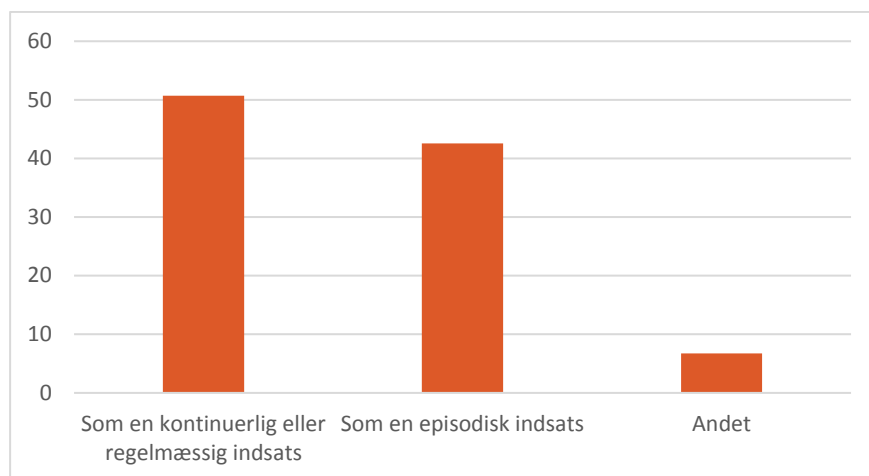
N=2.272

Trods det faktuelle fald i antal timer oplever under hver femte af de frivillige (19 pct.) at have brugt færre timer det seneste år end tidligere. Godt hver fjerde frivillig (27 pct.) vurderer, at de har brugt flere timer, mens knap halvdelen (47 pct.) mener, de har brugt samme antal timer det seneste år som tidligere år.

Der er mange nuancer i forståelsen af det frivillige arbejde. En måde at afdække karakteren på, har vi fået gennem spørgsmålet, om hvorvidt deltagernes frivillige arbejde bedst kan beskrives som en kontinuerlig/regelmæssig indsats (fx som ugentlig spejderleder eller besøgsven en gang om måneden) eller som en episodisk indsats (fx som frivillig på en festival eller i forbindelse med en event).

Forskellen mellem de to typer af indsats er ikke stor. Lidt mere end halvdelen (51 pct.) angiver, at deres frivillige arbejde mest har karakter af at være en kontinuerlig indsats. Godt fire ud af ti frivillige (43 pct.) mener, at deres frivillige arbejde bedst kan beskrives som episodisk.

Figur 11. Kontinuerlig eller episodisk frivillighed. Procent.

N=2.552

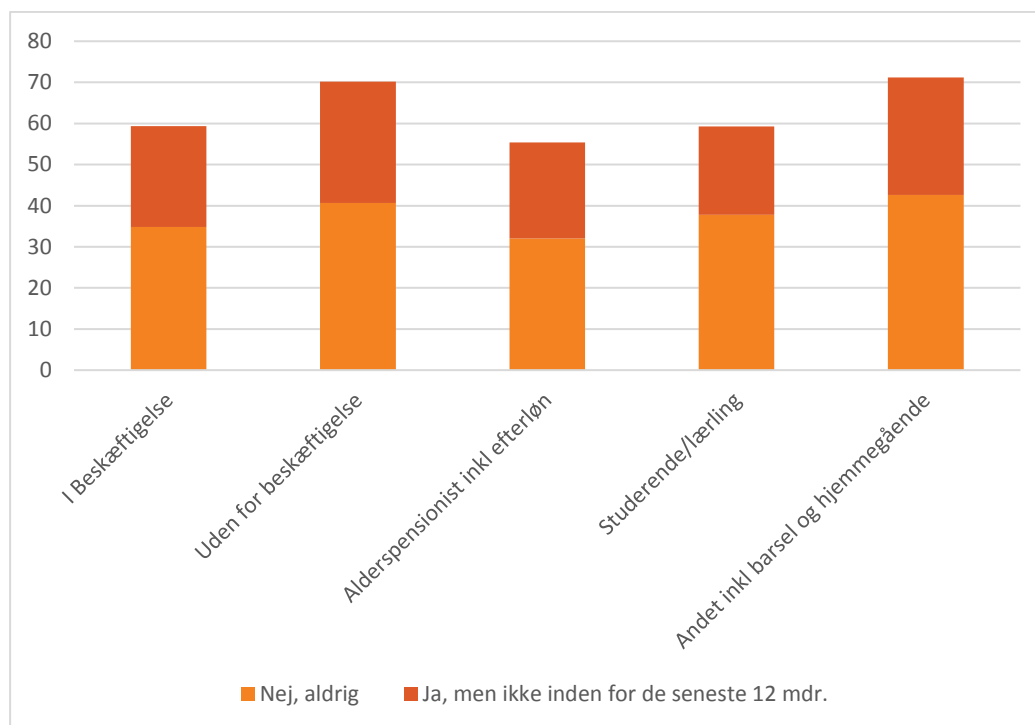
De mange frivillige timer bliver oftest brugt på praktisk arbejde som køkken- eller caféarbejde, rengøring, vedligeholdelse, kridte baner, kørsel og lignende samt på organisatorisk arbejde som bestyrelses-, råds- eller udvalgsarbejde. Henholdsvis 38 pct. og 34 pct. af de frivillige har angivet disse opgaver som deres primære opgaver. Noget færre har angivet opgaver som træning og undervisning (21 pct.), sekretariats- og administrativt arbejde (19 pct.), koordinering og ledelse af frivillige (16 pct.), fundraising og lignende (15 pct.) samt omsorgsopgaver som besøgsven, mentor eller vågekone (14 pct.).

Lidt om de ikke-frivillige

Vi ser nu lidt nærmere på de cirka to tredjedele af den voksne danske befolkning, som ikke har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder. Ret præcist drejer det sig om 60 pct. af de 16-94-årige. Tæt på 36 pct. af danskerne har aldrig udført frivilligt arbejde, mens knap 25 pct. ikke har udført frivilligt arbejde det seneste år.

Blandt dem, der aldrig har været frivillige, finder vi oftere mennesker uden for beskæftigelse end fx personer, der modtager alderspension eller er i beskæftigelse.

Figur 12. Ikke-frivillige fordelt efter beskæftigelsesgruppe. Procent.

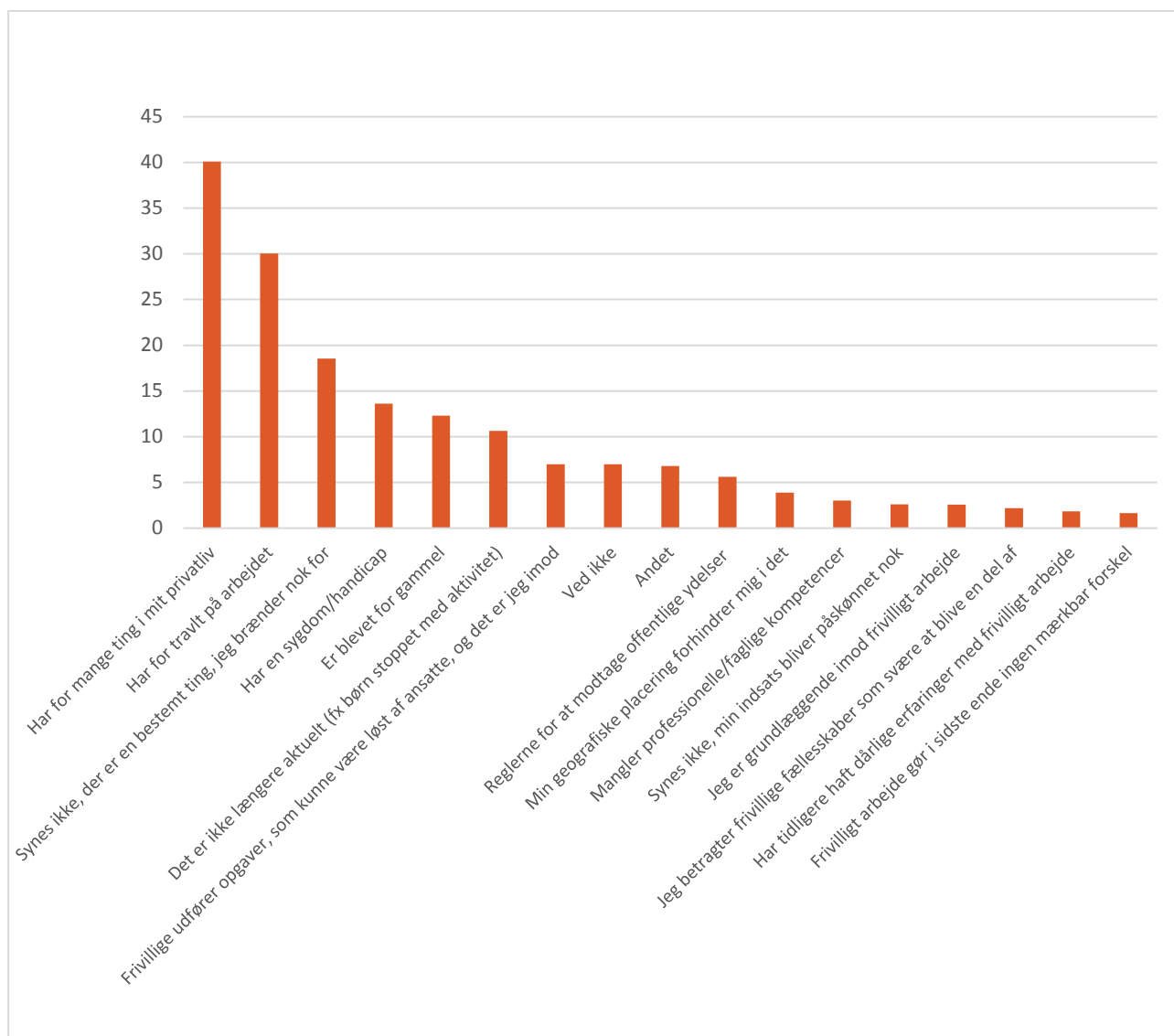

N=3.887

De ikke-frivilliges grunde til ikke at engagere sig i frivilligt arbejde handler især om, at de har for travlt privat eller på arbejdet. Men mange angiver også, at de ikke er frivillige, fordi der ikke er en sag, de brænder nok for.

Seks pct. af de ikke-frivillige angiver, at det er reglerne for at modtage offentlige ydelser, der afholder dem fra at være frivillige. Der er desuden syv pct., der påpeger, at frivillige udfører opgaver, som burde løses af ansatte. Ud over de mere personlige eller holdningsmæssige grunde til ikke at engagere sig frivilligt, angiver hver tiende, at de ikke længere har en anledning til være frivillig. Fx fordi børnene stopper med en (fritids)aktivitet, som ofte er årsagen til, at forældre engagerer sig frivilligt.

Figur 13. Ikke-frivilliges årsager til ikke at udføre frivilligt arbejde. Procent.

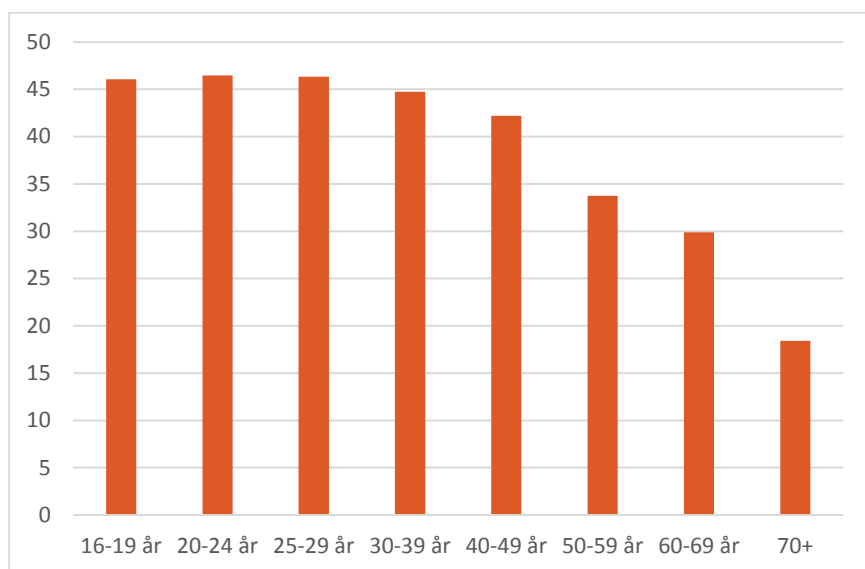
N=3.887. NB: Denne tabel præsenterer alle, som ikke har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder, dvs. både tidligere frivillige og aldrig-frivillige.

Trods de mange grunde til ikke at udføre frivilligt arbejde er der en relativt stor andel af de mennesker, som ikke har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder, der gerne vil være frivillige, hvis de bliver opfordret til det. På dette spørgsmål ses en tydelig sammenhæng mellem alder og interessen for at være frivillig, hvis man bliver spurgt direkte.

Knap halvdelen (46 pct.) af de unge mellem 16-29-årige svarer således 'ja', mens knap hver femte (18 pct.) af de ældre over 70 år svarer 'ja'. Det ser altså ud til, at motivationen

for at engagere sig frivilligt falder med alderen. En tendens vi også har set i tidligere undersøgelser (Fridberg og Henriksen, 2014:65).

Figur 14. Andel af ikke-frivillige, der har svaret 'ja' på spørgsmålet, om de ville være frivillige, hvis nogen bad om det. Procent.

N = 3.887

Selvom 60 pct. af danskerne ikke har udført frivilligt arbejde det seneste år, peger undersøgelsen på, at der for foreninger og frivillige initiativer er et rekrutteringspotentiale særligt i den yngre halvdel af befolkningen.

Litteratur

Boje, Thomas P. (2017): "Civilsamfund, medborgerskab og deltagelse", Hans Reitzels Forlag.

Center for Frivilligt Socialt Arbejde (2011): "Den frivillige sociale indsats. Årsrapport 2010". Center for Frivilligt Socialt Arbejde.

Center for Frivilligt Socialt Arbejde (2013): "Den frivillige sociale indsats. Frivilligrapport 2012". Center for Frivilligt Socialt Arbejde.

Center for Frivilligt Socialt Arbejde (2015): "Den frivillige sociale indsats. Frivilligrapport 2014". Center for Frivilligt Socialt Arbejde.

Fridberg, Torben og Henriksen, Lars Skov (red.): "Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012". København, SFI – Det nationale Forskningscenter for Velfærd, 2014.